

SOSYAL MEDYA KULLANIMININ TÜRKÇE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

The Effects of Social Media Usage on Turkish Language

Gülğün MARANGOZ

Kartalbey İlkokulu, Kilis/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0219-2195>

Arş. Gör. Mehmet MARANGOZ

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kilis/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9193-7899>

ÖZET

Günümüzde hayatın her alanında etkili olan mobil teknolojiler eğitim alanında da yaygınlaşmakta ve vazgeçilmez bir araç haline gelmektedir. Mobil teknolojilerinin önemli bir boyutunu sosyal medya uygulamaları oluşturmaktadır. Facebook, Whatsapp, Twitter, Instagram, Telegram, Youtube gibi uygulamalar günümüzde popüler olan sosyal medya uygulamalarının başında gelmektedir. Sosyal medya uygulamaları her kesimden insan tarafından kullanılsa da gençler arasında daha yaygın durumdadır. Bu çalışmanın amacı, sosyal medya kullanımının Türkçe üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmanın deseni, bir nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesidir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre sosyal medya kullanımının Türkçe üzerinde olumsuz birtakım etkilere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Sosyal medya ortamında yazı dilinin özensiz kullanıldığı, yazım ve noktalama işaretlerinin göz ardı edildiği, kelimelerin yazımında kural dışı kısaltmalara yer verildiği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, Dil, Türkçe.

ABSTRACT

Today, mobile technologies, which are effective in all areas of life, are becoming widespread in the field of education and become an indispensable tool. Social media applications constitute an important dimension of mobile technologies. Applications such as Facebook, Whatsapp, Twitter, Instagram, Telegram and Youtube are among the most popular social media applications today. Although social media applications are used by people from all walks of life, they are more common among young people. The aim of this study is to reveal the effects of social media usage on Turkish. The design of the research is document analysis, which is a qualitative research method. According to the findings of the research, the use of social media has some negative effects on Turkish. It was stated that written language is used sloppy in the social media environment, spelling and punctuation marks are ignored, and illegal abbreviations are used in the spelling of words.

Key Words: Social media, Language, Turkish.

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun toprağı işlemeye başladığı günden bu yana inanılmaz bir şekilde gelişen teknoloji, günümüzde iletişim alanından, ulaşım alanına kadar günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Teknoloji, yaşam kalitesini etkileyen ve hayatı kolaylaştıran yeni icatlar sağlamada etkili olması sebebiyle, bireyleri ve bireyi oluşturan toplumu kolayca etkilemektedir. Toplumdaki sosyal, politik ve ekonomik gelişmeler de büyük ölçüde teknolojiden etkilenmektedir (www.academia.edu).

Teknolojinin çok hızlı bir şekilde ilerlediği günümüzde, bu çağa uygun insan modeli yetiştirmek önem arz etmiştir. Bu insan modeli bilgi donanımına sahip, bilgiye ulaşabilen, bilgiyi kullanabilen ve bilgiyi üreten bireyler olarak akla gelmektedir (Yeşiltaş ve Kaymakçı, 2014, 314).

Web 1.0'den Web 2.0'ye geçilmesiyle internet ortamında etkileşim artmış, sosyal medyanın çift yönlü iletişime imkân veren dinamik yapısı insanları cezbetmiştir (Karahisar, 2013, 71-83). Diğer yandan, sosyal medya olumsuz bazı etkileri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan en önemlisi şüphesiz dil üzerindeki olumsuz etkileridir. Sosyal medyanın sahip olduğu özelliklerden ortaya çıkan yeni iletişim sembolleri ve kullanım kalıpları dillerin yapısını kötü yönde etkilemektedir (Çakır ve Topçu, 2005, 95). Türkçe harflerin kullanımında başlayan özensizlik, Türkçesi olan terimlerin bile İngilizcelerini kullanma özentisine dönüşmektedir (Öner, 2006, 257).

Sosyal medyanın Türkçe dili üzerindeki olumsuz etkileri ele alınarak gerçekleştirilen bu çalışmada, sosyal medyanın Türkçe üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik çalışmalar incelenerek örnekler verilecek ve çözüm önerileri getirilecektir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın deseni, bir nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesidir. Doküman incelemesi; araştırılan bir konu hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 187-190). Çalışma kapsamında alan yazın taranarak sosyal medya kullanımının Türkçe üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalar incelenmiş; söz konusu değişkenlerin nasıl bir etkiye sahip olduğu açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Sosyal medyanın Türkçe üzerindeki olumsuz etkileri akademik çevrenin de dikkatini çekmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda belirtilmiştir:

Gezgin ve Silahsızoğlu (2016) "Bilişim Teknolojilerinin Kullanımının Türkçeye Etkileri" adlı araştırmasında, yazım ve noktalama hatalarını, kurala aykırı kısaltma kullanımını, söz dizimi yanlışlarını incelenmiştir. Sosyal medyada Türkçe karakterlerin neredeyse hiç kullanılmaması; "çanta" yerine "canta", "görüşürüz" yerine "gorusuruz" gibi örnekler verilebilir. Özellikle gençler arasında oldukça yaygın olarak kullanılan dildeki kısaltmalar; "selam" yerine "slm", "ne haber" yerine "nbr", "tamam" yerine "tmm", "hayır" yerine "hyr" gibi örnekler verilebilir.

Sosyal medya kullanımının giderek artması özünü kaybetmiş kelimeler yığınının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Türkçe harf kullanımındaki özensizlik; bazı harfleri hiç yazmama ve bazı kelimeleri değiştirme şeklinde olmaktadır. Bu çeşit bir yazı şekli, dili olumsuz etkilemektedir (Temur ve Vuruş, 2009, 235). Ş harfi yerine sh, ç harfi yerine ch kullanmak: Sheker (şeker), chilekesh (çilekeş), shekil (şekil) vb. (Temur ve Vuruş, 2009, 237).

Yılmaz (2012) "İnternet ortamında şekillenen söyleşi dili üzerine toplum dil bilimsel bir inceleme" adlı çalışmasında, internet üzerinden iletişimde kullanılan söyleşi dilinin standart yazı dilini ne kadar etkilediğinin belirsiz olduğunu ve internet yazılımlarının standart yazı dilini etkileyip etkilemediğine dair çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Gürel ve Yakın'a (2007) göre üniversite öğrencilerinin yoğun olarak takip ettiği "Ekşi Sözlük" kendi terminolojisini yaratması bakımından dikkat çekicidir. Ekşi Sözlük'te teknik terimlerden argoya kadar pek çok ifadeyle karşılaşmak mümkündür. "Yok böyle bişii", "ayar vermek", "şukela vermek" gibi ifadeler sözlükte sıkça kullanılmaktadır.

Yaman ve Erdoğan (2007) "İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri: Nitel Bir Araştırma" adlı araştırmasında, internet ortamında Türkçe'nin ses özellikleri, kelimeler, cümleler, imla hataları gibi yanlış kullanımlarını incelemiştir. Harflerin yazımındaki yanlışlara örnek olarak "yüsünden (yüzünden)", "tikat (dikkat)", "güsel (güzel)", sözcüklerin yazımındaki yanlışlara örnek olarak "offf, selammm, bennn, hayırrrrr, evetttt" verilebilir (Yaman ve Erdoğan, 2007, 242-244).

Çakır ve Topçu'nun (2005) internet dili kullanıcılarının profilini çıkarmaya yönelik araştırmasında Türkçe kelimelerin yazımında İngilizce karakterlerin kullanılması (gorusuruz, war), İngilizce

kelimelerin yoğun olarak kullanımıyla (upload, restart) internet ortamında İngilizcenin hâkimiyetini göstermektedir.

Keskin'in (2007) Pamukkale Üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada e-posta ve anlık mesaj uygulamalarında Türkçenin doğru kullanılıp kullanılmadığını belirlemeye yönelik sorular sormuş ve aldığı cevapları şöyle özetlemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anlık mesaj programları kullanımında; "Ben kesinlikle Türk Dilinin doğru kullanımından yanayım ve anlık mesaj programlarında kesinlikle kısaltma ve diğer yazım şekillerini kullanmam" sorusuna verdiği cevapta Türkçemizin doğru kullanılmasından taraf olsalar da uygulamadaki yanlış kullanımları göze çarpmaktadır. Ayrıca öğrencilerin akıllarına estikçe yabancı kelimeler ya da yabancı harfleri (w,x,q) kullanmalarının yaygın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilere, hazır olarak verilen yazıları kendi e-postalarında yazarak verilen eposta adreslerine göndermeleri istendiğinde, Türkçe karakter sorunu yaşanmamasına rağmen gelen yazılarda Türkçe karakter hatalarına, imla ve yazım kurallarına uyulmadığı görülmektedir.

Sosyal medya ortamındaki yazışmalarda, büyük ve küçük harfin yazımına ve noktalama işaretlerine hiç dikkat edilmemektedir. Buna sebep olarak kullanıcılar yeterli zamanı olmadıklarını, acele bir şekilde yazdıklarını iddia etmişlerdir. Ancak sanal ortamdaki bu durum kişilerin iş hayatında yazacakları resmî yazılarda da aynı yanlışları devam ettirmelerine ve istenmeyen durumlara sebep olabilir (Kara, 2006, 157).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde sosyal medya günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bununla birlikte sosyal medya Türkçe dili üzerinde olumsuz birtakım etkiler yaratmaktadır. Örnek vermek gerekirse sosyal medya ortamında yapılan kelimeleri kısaltmaya yönelik ve dilimizde olmayan harfleri kullanarak yapılan yazışmalar günlük yaşantımızdaki konuşma dilimizi de etkilemektedir.

Araştırmamızın bulgularında yer alan kelimelerin yazımında büyük ve küçük harflerin bir arada kullanımı; kelimelerin yazımında çift ünlü/ünsüz kullanımı; imlâ kurallarına uyulmamasına ilişkin sonuçlar, internet ortamında yazı dilinin rast gele ve özensiz kullanıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, ilköğretim seviyesinden başlanarak Türkçe öğretiminin gözden geçirilmesi, dilin kurallarının önemini ön plâna çıkaran eğitim programlarının düzenlenmesi önem teşkil etmektedir.

Türkçe dilinin teknolojik gelişmelerle birlikte olumsuz yönde etkilenmemesi adına gerek bireysel gerekse de toplumsal anlamda kişi ve kurumlara önemli görevler düşmektedir. Bu noktada öncelikle aile kurumu olmak üzere temel eğitimden, üniversite eğitimine kadar doğru Türkçe kullanımı konusunda eğitimler verilmelidir. Yapılacakların başında eğitim önemli bir yere sahip olsa da denetim de oldukça önemlidir. Devletin denetimle ilgili mekanizmaları internet ortamını denetleyip gerekli tedbirleri almalıdır. Bu yapılacakların sonucunda Türkçe dilini doğru bir şekilde kullanıp gelecek nesillere de doğru aktarabilmek mümkün olacaktır.

Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin dilin kurallarını öğretmen yanı sıra öğrencilere bu kuralların neden önemli ve gerekli olduğunu anlatmaları öğrencilerin dili daha özenli kullanmalarını sağlayacaktır. Teknolojinin olanaklarından yararlanarak dilin özenli ve bilinçli kullanımının sağlanmasına yönelik öğretici programlar ve etkinlikler hazırlanması sorunun çözümü için fayda sağlayacaktır. Son olarak, kitle iletişim araçlarının Türkçeyi doğru aktarması sağlanmalıdır. Bunu yapabilmek için devletin ilgili kurumları tarafından gazete, dergi, televizyon ve internet yayınları denetim altına alınmalıdır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, Z kuşağının X ve Y kuşaklarına göre farklı öğrenme işleyişine sahip olduğunu, bilgiye erişmek ve etkileşimde bulunmak için sosyal medya ve Web 2.0 uygulamalarına aşırı bağlı olduklarını göstermektedir (Benson ve Avery, 2008). Bu sebeple gençler arasında sosyal medya bilincinin oluşturulmasına yönelik eğitimler verilmesi ve bu yönde farkındalık oluşturulması oldukça önemlidir.

Ergin'e (1995) göre insanın ana dili, onun dünyada sahip olduğu en önemli hazinesidir. Bu sebeple insanın kendi dilini sevmesi, ona saygı göstermesi, milli bir sorumluluktur. Dili sevmek, dile saygı duymak onun kurallarına riayet etmek, onun yapısına uygun olmayan kullanışlara yer vermemek, onu içten ve dıştan gelecek yabancı etkilerden ve baskılardan korumaktır.

KAYNAKLAR

Benson, V. ve Avery, B. (2008). Embedding Web 2.0 Strategies in Learning and Teaching. In M. Lytras, De Pablo, P., O. (Ed.), Web 2.0: The Business Model. USA: Springer Science and Business Media.

Çakır, H. ve Topçu, H. (2005). "Bir iletişim dili olarak İnternet". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 19(2), 71-96.

Ergin, M. (1995). Türk dili. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Gezgin, M.D. ve Silahsızıoğlu, E. (2016). "Bilişim Teknolojilerinin Kullanımının Türkçeye Etkileri". Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry. 7(1), 28-46.

Müjdat Gökçe (Derleme). "Teknoloji ve İnsan". (20.01.2021) Alındığı URL: https://www.academia.edu/35198615/Teknoloji_ve_%C4%B0nsan

Gürel, E., ve Yakın, M. (2007). Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür. Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi, Sayı:4.

Kara, Mehmet (2006). "İnternet Türkçesinin Çılgınlığı: Türkçe Dili ve Diğerleri", Akademik Araştırmalar Dergisi. 30, 157-170.

Karahisar, T. (2013). Dijital Nesil, Dijital İletişim ve Dijitalleşen! Türkçe. AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi. 4(12), 71-83.

Keskin N. (2007). Bilgisayarların (e-posta, MSN programları gibi) Türkçenin Kullanımı Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Aşık Paşa Sempozyumu, Kırşehir.

Öner, T. (2006). "Bilişimde Özenli Türkçenin Önemi". Bilişim ve Bilgisayar Mühendisliği Dergisi. 1(1), 257.

Temur, T., ve Vuruş, N. (2009). İnternet (Genel Ağ) Ortamında Türkçenin Kullanımına İlişkin Bir Çözümleme. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 12(22), 235-237.

Yaman, H. ve Erdoğan, H. (2007). "İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri: Nitel Bir Araştırma". Journal of Language and Linguistic Studies. 3(2), 237-249.

Yeşiltaş, E. ve Kaymakçı, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Teknoloji Boyutu. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi. 5(16), 314-340.

Yılmaz, M. F. (2012). "İnternet ortamında şekillenen söyleşi dili üzerine toplum dil bilimsel bir inceleme". Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi. 1(1).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.